

MOJSTER
POSLEDNJE SODBE

LEO PERUTZ

PREVEDLA MARUŠA MUGERLI LAVRENCIČ

Mojster poslednje sodbe

Leo Perutz
Mojster poslednje sodbe

Prevedla
Maruša Mugerli Lavrenčič

Založba Univerze v Novi Gorici
2019

Leo Perutz

Mojster poslednje sodbe

Prevod: Maruša Mugerli Lavrenčič

Strokovni pregled: Nejc Rožman Ivančič, Diana Pungersič

Jezikovni pregled: Anja Mugerli

Oblikovanje naslovnice in postavitev: A-media d.o.o.

Izvirni naslov: Der Meister des Jüngsten Tages

Avtor: Leo Perutz

Copyright © Paul Zsolnay Verlag Wien 1975 and 2006

Tisk: A-media d.o.o.

Naklada: 300 izvodov

Založnik: Založba Univerze v Novi Gorici,

Vipavska 13, Rožna Dolina, Nova Gorica

<http://www.ung.si/sl/zalozba>

Leto izida: 2019

ISBN 978-961-7025-10-1

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.112.2(436)-312.4

PERUTZ, Leo

Mojster poslednje sodbe / Leo Perutz ; prevedla Maruša Mugerli
Lavrenčič. - V Novi Gorici : Založba Univerze, 2019

Prevod dela: Der Meister des Jüngsten Tages

ISBN 978-961-7025-10-1

COBISS.SI-ID 301410560

Copyright © 2019 Založba Univerze v Novi Gorici. Vse pravice pridržane.
Razmnoževanje in fotokopiranje dela v celoti ali po delih brez predhodnega
dovoljenja Založbe Univerze v Novi Gorici je prepovedano.

»Prav, poslušajte me in si nato mislite, kar hočete. Zadeva je takšna: pred časom sem se seznanil z mladim mornariškim častnikom, ki je zavoljo družinskih zadev dobil nekajmesečni dopust. Družinske zadeve, ki so ga zaposlovale, so bile čudne narave.

V tukajšnjem mestu je imel mlajšega brata, ki je bil slikar in študent na akademiji. Ta brat, ki je bil očitno prav zares nadarjen – videl sem nekaj njegovih del, ‚Skupinico otrok‘, ‚Medicinsko sestro‘, ‚Kopalko‘ –, ta mladi človek je nekega dne storil samomor. Popolnoma nemotiviran samomor, za to dejanje iz obupa ni bilo niti najmanjšega razloga, mladenič ni imel dolgov in tudi sicer ne denarnih skrbi, ni imel razmerja, ni bil bolan – skratka, stvar je bila nadvse čudna. In brat ...«

»Takšni primeri so veliko pogostejši, kot si mislimo,« je pripomnil doktor Gorski. »Policijska poročila si običajno pomagajo z izrazom ‚trenutek nerazsodnosti‘.«

»Da. O tem je bilo govora tudi takrat, vendar se družina s tem ni zadovoljila. Staršem se je zdelo nedoumljivo zlasti dejstvo, da sin ni pustil poslovilnega pisma. Niti v tovrstnih primerih običajnega ‚Dragi starši, odpustite mi, vendar nisem mogel drugače‘, med pokojnikovimi papirji niso našli niti ene same kratke vrstice. In nasploh tudi v njegovih prejšnjih pismih ni bilo nobene besede, iz katere bi bilo moč sklepati na obstoječo ali porajajočo se samomorilsko namero. Družina torej ni verjela v samomor, starejši brat pa se je odločil pripeljati na Dunaj in priti zadevi do dna.

Častnik je imel trden načrt, ki ga je izpeljal z vso vne-
mo in odločnostjo. Vselil se je v bratovo stanovanje, prevzel
bratove navade, njegovo vsakodnevno rutino, seznanil se je
z vsemi ljudmi, s katerimi se je družil njegov brat. Drugim
priložnostim za spoznavanje ljudi se je izogibal. Postal je

študent na akademiji, risal je in slikal, vsak dan je nekaj ur preživel v kavarni, ki jo je redno obiskoval njegov brat, da, šel je tako daleč, da je nosil pokojnikova oblačila in se celo vpisal na tečaj italijanščine za začetnike, ki ga je obiskoval njegov brat. Učnim uram je natančno sledil, čeprav je kot mornariški častnik italijanščino obvladal do popolnosti. Vse to je počel v prepričanju, da bo na ta način v nekem trenutku zagotovo naletel na vzrok nerazumljivega samomora, nič ga ne bi moglo odvrniti od njegove namere.

Življenje, ki je bilo pravzaprav življenje nekoga drugega, je živel dva polna meseca in ne vem, ali se je v tistem času približal svojemu cilju. Nekega dne pa je prišel domov zelo pozno. Njegovi gospodinji, ki mu je prinašala hrano v sobo, ta zamuda ni ušla, saj je bila v protislovju z njegovim siceršnjim do minute urejenim načinom življenja. Ni bil ravno slabe volje, čeprav je izustil nekaj jeznih opazk na račun hladne hrane. Povedal je, da namerava zvečer oditi v opero, dejal je, da upa, da bo lahko še dobil vstopnice, in za enajsto zvečer v sobo naročil hladno večerjo.

Četrť ure pozneje je prišla kuharica s črno kavo. Vrata so bila zaprta, vendar je slišala, kako častnik hodi sem ter tja po sobi. Potrkala je, rekla: ‚Kava, gospod poročnik!‘ in skodelico postavila na stol pred vrati. Čez nekaj časa se je vrnila, da bi odnesla prazno posodo. Kava je bila še vedno nedotaknjena pred vrati. Kuharica je potrkala, vendar ni dobila odgovora, prisluhnila je – nič se ni premikalo, nena doma pa je zaslišala besede in kratke vzklize v jeziku, ki ga ni razumela, tik zatem pa glasen krik.

Stresla je vrata, zavpila, zganjala hrup, pridružila se ji je gospodinja, skupaj sta odprli vrata – soba je bila prazna. Okna pa so bila odprta, z ulice je prihajal hrup in zdaj sta tudi vedeli, kaj se je zgodilo: spodaj so se ljudje drenjali

Leo Perutz, mojster pripovedovanja

Leo Perutz se je rodil leta 1882 v Pragi v judovski družini. Leta 1899 se je preselil na Dunaj, v letih 1907 in 1908 pa je živel v Trstu, kjer je kot aktuar delal v zavarovalnici Assicurazioni Generali. Njegova velika strast je bila matematika, bil je tudi zavzet zbiratelj, ljubitelj šaha in iger s kartami ter zvest obiskovalec dunajskih kavarn. Med prvo svetovno vojno je bil hudo ranjen na vzhodni fronti, pozneje pa je prevzel vlogo vojnega poročevalca. Po vzponu nacizma in priključitvi Avstrije tretjemu rajhu je leta 1938 z družino zapustil Dunaj in emigriral v Tel Aviv. Po drugi svetovni vojni je živel deloma v Tel Avivu in deloma na Dunaju. Umrli je leta 1957 v Bad Ischlu.

Perutzev prvi roman z naslovom *Tretja krogla* (Die dritte Kugel) je izšel leta 1915 in že z njim je požel velik uspeh. Tudi njegovi naslednji romani so bile velike uspešnice in Perutz je med letoma 1918 in 1922 sodil med najbolj brane avtorje, ki so pisali v nemškem jeziku. Skupno je napisal enajst romanov, ki so bili prevedeni v številne tuje jezike, med njimi so najbolj znani: *Med deveto in deveto* (Zwischen neun und neun, 1918), *Mojster poslednje sodbe* (Der Meister des Jüngsten Tages, 1923), *Švedski jezdec* (Der schwedische Reiter, 1936), *Ponoči pod kamnitim mostom* (Nachts unter der steinernen Brücke, 1953). Pri bralcih je največji

uspeh doživelo delo *Kam se kotališ, jabolčko* (Wohin rollst Du, Äpfelchen, 1928), ki je kot roman v nadaljevanjih spomladi leta 1928 izhajalo v berlinskem časopisu *Berliner Illustrierte Zeitung*. Poleg romanov je pisal tudi dramska dela in kratko prozo, številni njegovi romani pa so služili tudi kot filmske predloge.

Z vzponom nacizma so bila Perutzeva dela potisnjena v ozadje in pozneje tudi prepovedana. V Palestini se mu ni uspelo uveljaviti kot nemško piščemu avtorju in tudi po drugi svetovni vojni se mu kljub prizadevanjem ni posrečilo doseči nekdanje slave. V tem času je kot pisec zaslovel predvsem v Južni Ameriki. Njegova dela so ponovno vzbudila pozornost šele sredi sedemdesetih let dvajsetega stoletja. V osemdesetih letih je dunajska založba Zsolnay začela izdajati njegova zbrana dela, za kar je poskrbel velik poznavalec njegovega opusa Hans-Harald Müller. Po njegovi zaslugi je bila avtorjeva zapuščina iz Izraela preseljena v Nemško nacionalno knjižnico v Frankfurtu, kjer so leta 1989 pripravili tudi razstavo z naslovom *Leo Perutz 1882–1957*. Leta 2007 je Hans-Harald Müller izdal tudi avtorjevo biografijo. Vse to je sprožilo nov val zanimanja pri bralcih in literarnih zgodovinarjih.

Prav literarni zgodovinarji in kritiki pa med Perutzevo največjo slavo niso bili prepričani v njegovo veličino in kakovost njegovega pisanja. Najbolj jih je begalo ravno dejstvo, da so bila dela pri bralcih tako zelo priljubljena, zato so jih pogosto odpravili kot žanrsko ali »zabavno« literature. Čeprav se na prvi pogled morda zdi, da so oznake, kot so zgodovinski, fantastični, pustolovski ali kriminalni roman, upravičene, se pod površino skrivajo globlji in zelo raznoliki svetovi, ki odpirajo »večna« vprašanja o zavesti, svobodni volji, determinizmu, identiteti, bistvu umetnosti,

odnosu med videzom in resničnostjo, krivdi in posameznikovi odgovornosti ... Perutz torej ni le prostorsko in časovno blizu dunajskim avtorjem s preloma stoletja, kot so Arthur Schnitzler, Hugo von Hofmannstahl, Hermann Bahr, Richard Beer-Hofmann, temveč lahko med njimi najdemo tudi motivno-tematske in idejne vzporednice, prav tako pa ni mogoče spregledati, da je živel in ustvarjal v času, ki je bil med drugim zaznamovan z razcvetom psihoanalize.

Perutzevi romani so literarno dovršena dela, in čeprav je od njihovega nastanka minilo tako rekoč že celo stoletje, so še danes zelo aktualni. Poleg večplastnosti in večpomen-skosti jih odlikujejo jezikovno mojstrstvo in matematično natančno zgrajene fabule. Od bralca zahtevajo zbranost ter poglobljeno in po možnosti tudi večkratno branje, saj se z razvojem zgodbe pogosto izkaže, da stvari niso takšne, kot se zdijo na prvi pogled. Vse to velja tudi za delo *Mojster poslednje sodbe*, s katerim se Leo Perutz končno predstavlja tudi slovenskim bralcem. Slovenski prevod odpira vrata v ustvarjalni svet velikega, a pri nas doslej nepoznanega pisatelja, ki ga mnogi primerjajo s pisateljskimi imeni, kot so E. T. A. Hoffmann, Edgar Allan Poe, Umberto Eco pa tudi Agatha Christie in celo Stephen King, in ki še danes navdušuje bralce po vsem svetu. Njegovo pisanje je očaralo tudi številne velike avtorje in mislece, kot so Bertolt Brecht, Theodor Adorno, Graham Greene, Italo Calvino, Jorge Luis Borges, Daniel Kehlmann, Ian Fleming, in zagotovo bo pri-egnalo tudi slovenske bralce.

Maruša Mugerli Lavrenčič

LEO PERUTZ

MOJSTER POSLEDNJE SODBE

PREVEDLA Maruša Mugerli Lavrenčič

Nekaj let pred prvo svetovno vojno Dunaj pretrese niz nedoumljivih smrti. Na prvi pogled se zdi, da so žrtve na drugo stran odšle prostovoljno, a že kmalu se pojavi sum, da je na delu skrivnostni morilec. Skupinica mož, v kateri je tudi prvoosebni pripovedovalec, se odloči priti zadevi do dna. Komajda opažene postranskosti in na videz nepomembne stvari jih vodijo vse bliže resnici, ko se nenadoma zgodi presenetljiv preobrat.

»Mojster poslednje sodbe je na površini kriminalni roman, ki ga po intenzivnosti lahko primerjamo z največjimi svetovnimi deli sorodnega žanra, hkrati pa v svoji mnogoplastnosti presega žanrski okvir in trdno stoji kot svojsko, polnokrvno literarno delo, odprto za poglobljeno in raznoliko interpretacijo.« Iz recenzije Diane Pungeršič

22 EUR

ISBN 978-961-7025-10-1

